

PEDAGOGIK ANTROPOLOGIYA ASOSIDA BO'LAJAK PEDAGOGLARNING NUTQIY RAVONLIKLARINI OSHIRISH YO'LLARI

Ochilova M.P.

Qarshi xalqaro universiteti assistent o'qituvchisi

Tayanch so'zlar: nutqiy ravonlik, nutqiy tahlil, ijtimoiy kontekst, interaktiv ta'lim.

Ключевые слова: беглость речи, анализ речи, социальный контекст, интерактивное обучение.

Key words: comprehension, analysis, social context, interactive learning.

РЕЗЮМЕ:

Ushbu maqolada pedagogik antropologiya asosida bo'lak pedagoglarning nutqiy ravonliklarini oshirishga qaratilgan strategiyalar ko'rib chiqiladi.

РЕЗЮМЕ:

В данной статье на основе педагогической антропологии рассматриваются стратегии, направленные на повышение беглости речи педагогов-совместителей.

SUMMARY:

This article uses educational anthropology to examine strategies for improving the fluency of part-time teachers.

Kirish. Nutqiy ravonlik – bu shaxsning fikrini aniq, tushunarli va mantiqiy ravishda ifodalash qobiliyatidir. U pedagoglarning ta'lim jarayonida o'qitish va o'rganish uchun muhim omil hisoblanadi. Pedagogik antropologiya esa insonning madaniy va ijtimoiy kontekstdagi o'rganishi, ta'lim jarayonidagi muhim xususiyatlarni tahlil qilishga qaratilgan ilmiy yo'nalishdir. Bularni quyida ko'rib chiqamiz.

Pedagogik antropologiyaning asoslari. Pedagogik antropologiya ta'lim jarayonida odamlar o'rtasidagi madaniy aloqalar, o'rganish va o'qitishning ijtimoiy muhitdagi o'zgarishlari haqida ilmiy tahlil qiladi. Bu yo'nalishning asosiy maqsadi – ta'lim jarayonida odamlarning individual va guruh sifatida o'zaro munosabatlarini tushunishdir. Pedagogik antropologiya ta'limning muayyan ijtimoiy va madaniy kontekstda qanday amalga oshirilishini ko'rib chiqadi.

Nutqiy ravonlik va uning ahamiyati.

Nutqiy ravonlik - bu shaxsning o'z fikrlarini erkin va tushunarli ravishda ifodalash qobiliyatidir. Bu ko'nikma ta'lim jarayonida juda muhimdir, chunki, pedagoglar o'quvchilar bilan muloqotda aniqlik va tushunarlilikni ta'minlashi zarur. Nutqiy ravonlik ularning fikrlarini erkin ifodalashga yordam beradi.

O'quvchilar o'z fikrlarini ifodalashda qulaylik sezishi, bu esa o'rganish jarayonida faol ishtirok etishlariga olib keladi.

Nutqiy ravonlik pedagoglarga o'z fikrlarini samarali taqdim etish va muammolarni yechish jarayonida o'z nuqtai nazarini bildirish imkonini beradi.

Ta'lim jarayonida madaniy va ijtimoiy kontekstni hisobga olish, o'quvchilarni interaktiv ta'lim usullari va amaliy mashg'ulotlar orqali rag'batlantirish, o'zaro muloqotni rivojlantirish va psixologik jihatlarni inobatga olish bo'lajak pedagoglarning nutqiy ravonligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

O'qituvchilar o'z nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish orqali o'quvchilarga ta'lim berishda samarali bo'lishlari, shuningdek, ularning o'z fikrlarini erkin ifodalashlari va ta'lim jarayonida faol ishtirok etishlariga yordam berishlari lozim. Shu tariqa, ta'lim tizimida nutqiy ravonlikni oshirish bo'yicha amalga oshirilgan harakatlar o'quvchilarni muvaffaqiyatli tayyorlashga va ularning kelajakdagi hayotida muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

Nutqiy ravonlikning rivojlanishi pedagoglar uchun muhimdir, chunki u ularning o'qitish samaradorligini oshiradi. Bo'lak pedagoglar o'z fikrlarini mantiqiy ravishda ifodalash, muhokama jarayonida faollik ko'rsatish va o'zaro aloqalarni rivojlantirishlari kerak. Nutqiy ravonlikning oshishi talabalarga o'z fikrlarini ifodalashda ishonch hosil qilishga yordam beradi, shuningdek, muloqot ko'nikmalarini yaxshilaydi.

Pedagogik antropologiya asosida nutqiy ravonlikni oshirish usullari.

Pedagogik antropologiya asosida nutqiy ravonlikni oshirish uchun bir nechta usullar mavjud:

Madaniy kontekstni o'rganish – Talabalar turli madaniyatlarni o'rganish orqali nutqiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Muloqotli faoliyatlar – Guruh muhokamalari, munozaralar va rolli o'yinlar orqali talabalar o'z fikrlarini ifodalashda ishtirok etadilar.

Pedagogik amaliyot – Amaliy mashg'ulotlar va tajribalar orqali talabalar o'z nutqiy ko'nikmalarini mustahkamlashadi.

Nutqiy tahlil – O'z nutqini tahlil qilish va baholash orqali talabalar o'z zaif tomonlarini aniqlab, ularni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Pedagogik antropologiya asosida bo'lak pedagoglarning nutqiy ravonliklarini oshirish o'qitish jarayonini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega. Bu tamoyil orqali talabalar o'z fikrlarini aniq va tushunarli ifodalash imkoniyatiga

ega bo‘ladilar, bu esa kelajakda muvaffaqiyatli pedagog bo‘lib yetishishda yordam beradi.

Zamonaviy ta‘lim tizimida pedagoglarning nutqiy ravonligi nafaqat ularning professional faoliyatini samarali olib borish, balki o‘quvchilar bilan muloqotda ham muhim ahamiyatga ega. Pedagogik antropologiya bu jarayonni o‘rganish uchun bir qator nazariy va amaliy yondashuvlarni taqdim etadi. Ushbu maqolada pedagogik antropologiyaning asoslari, uning bo‘lajak pedagoglarning nutqiy ravonligini oshirishdagi roli va amaliyotda qo‘llanilishi ko‘rib chiqiladi.

Pedagogik antropologiya ta‘lim jarayonlarini madaniy, ijtimoiy va insoniy omillar nuqtai nazaridan o‘rganadi. Ushbu soha pedagogik bilimlarni shakllantirishda ijtimoiy va madaniy kontekstni inobatga oladi, shuningdek, o‘qitish jarayonidagi shaxslar o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni tahlil qiladi.

Pedagogik antropologiya quyidagi asosiy tamoyillarni o‘z ichiga oladi:

1. Madaniyatning roli – Har bir jamiyatning o‘ziga xos madaniyati mavjud bo‘lib, bu ta‘lim jarayoniga ta‘sir ko‘rsatadi. Pedagoglar madaniy farqlilikni hisobga olgan holda o‘quvchilarga ta‘lim berishi zarur.

2. Ijtimoiy kontekst – O‘quvchilarning o‘zaro munosabatlari va ijtimoiy tarmoq ichidagi o‘rni ta‘lim jarayoniga katta ta‘sir ko‘rsatadi. O‘qituvchi bu kontekstni tahlil qilib, o‘quvchilarning ehtiyojlariga mos yondashishi lozim.

3. Inson tabiati – Pedagogik antropologiya insonni o‘rganish orqali ta‘lim jarayonining insoniy jihatlarni, shu jumladan nutqiy ravonlikni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. O‘qituvchilar o‘z shaxsiyatlarini rivojlantirishlari va nutqiy ko‘nikmalarini oshirishlari kerak.

Amaliy mashg‘ulotlar orqali o‘qituvchilar o‘z ko‘nikmalarini oshirishi va o‘quvchilarga ularni qanday qilib samarali qo‘llashni o‘rgatishi mumkin. Masalan, rol o‘ynash, simulyatsiya va nutqiy munozaralar orqali talabalar o‘z fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Xulosa. Nutqiy ravonlik pedagoglarning va o‘quvchilarning o‘zaro muloqoti va ta‘lim jarayonida muvaffaqiyatli ishtirok etish uchun muhimdir. Pedagogik antropologiya o‘qituvchilarga bu jarayonni rivojlantirishda yordam beradigan nazariy va amaliy asoslarni taqdim etadi.

Adabiyotlar:

1. Xoliqov A. Pedagogik mahorat – T.: "IQTISOD-OLIYA", 2011.
2. Коджаспирова Г.М. Педагогическая антропология. – М.: Гардарики, 2005.
3. Б.М.Бим Бад, Педагогическая антропология: курс лекции. – М.: УРАО, 2002.
4. М.Х.Умарова. Теория и история педагогики. Учеб.пособ. – Т.:Чулпан, 2018.
5. Максакова В.И. Краевский В.В. Общие основы педагогики: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. Заведений. – М.: Академия, 2003.
6. Ochil S. Mustaqillik ma'naviyati va tarbiya asoslari. – T.: O'qituvchi. 1997.